

Sygn. akt III Ca 582/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w (...) III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Roman Troll (spr.)

Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

Sędzia SO Artur Żymełka

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu 22 listopada 2018 r. w G.

na rozprawie

sprawy z powództwa B. Z. i K. Z.

przeciwko S. P., W. P. i M. P.

o zaniechanie naruszeń

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w (...)

z 13 grudnia 2017 r., sygn. akt I C 1529/14

1) **oddala apelację;**

2) **zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powodów solidarnie 120 zł (sto dwadzieścia złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Artur Żymełka SSO Roman Troll SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 582/18

UZASADNIENIE

Pozwem z 14 lipca 2014 r. powodowie B. Z. i K. Z. wnieśli o zakazanie pozwanym S. P., W. P. i M. P. przechodzenia i przejeżdżania przez nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), położoną w W. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącą własność powodów. Nadto zażądali zasądzenia od pozwanych solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazali, że są właścicielami działki nr (...), a pozwanym nie przysługuje żadne prawo do korzystania z niej. Wskazali też, że zaproponowali pozwanym nieodpłatne przeniesienie prawa własności części działki nr (...), jednakże pozwani nie przystali na złożoną propozycję.

W odpowiedzi pozwani wnieśli o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na ich rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazali, że przez działkę powodów pozwani, ich rodzina, sąsiedzi i inne zainteresowane osoby przechodziły i przejeżdżały do nieruchomości pozwanych, co nie budziło sprzeciwu; dodatkowo

zaznaczyli, że działka powodów została wydzielona w celu pełnienia funkcji drogowych dla okolicznych działek. Zakazu przechodu i przejazdu przez nieruchomości powodów byłby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, zasadą spokojnego i niezakłóconego sąsiedztwa, jak i z zasadą dobrych obyczajów. S. i W. P. są ludźmi starszymi i mocno schorowanymi, prowadzą spokojny tryb życia, przejazd samochodem po nieruchomości powodów jest wykonywany z reguły nie częściej niż dwa razy dziennie, a przejazd przez gości lub osoby trzecie jest wykonywany okazjonalnie. Pozwani wskazali, że nie mogli przystać na propozycję powodów kupna części działki, gdyż wskazany odcinek drogi nie dochodziłby do bramy wjazdowej na ich posesję, a ponadto znajdował się na nim hydrant i betonowy słupek informujący o przewodach gazowych, co czyni niemożliwym przejazd przez samochody.

W piśmie procesowym z 8 kwietnia 2015 r. powodowie podtrzymali propozycję ugodowego zakończenia sporu w ten sposób, że przeniosą na własność pozwanych nieodpłatnie część wydzielonej działki nr 751/7 o długości 35 m licząc od drogi publicznej i zaprzeczyli twierdzeniom pozwanych.

W piśmie procesowym z 23 kwietnia 2015 r. pozwani odnosząc się do propozycji ugodowego załatwienia sporu wskazali, że są skłonni do zawarcia ugody z zastrzeżeniem, że zachodzi potrzeba, by przedmiotem takiej umowy był odcinek 50-55 m tak, aby został zapewniony dojazd od działki nr (...) do ich nieruchomości; wskazali też, że zamierzali nabyć od rodziny S. część działki nr (...), jednak nie w celu uregulowania dojazdu do swojej nieruchomości, lecz by powiększyć obszar swojej nieruchomości.

W wyniku mediacji strony nie zawarły ugody.

Wyrokiem z 13 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy w (...) zobowiązał pozwanych do nieprzechodzenia i nieprzejeżdżania przez działkę nr (...) położoną w Wilczy, dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącą własność powodów (pkt 1.) oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powodów solidarnie 364 zł tytułem kosztów procesu, w tym 240 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2.).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: powodowie na mocy umowy sprzedaży z 8 grudnia 2009 r. są współwłaścicielami nieruchomości położonej w Wilczy Dolnej, oznaczonej działkami ewidencyjnymi numer (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW (...)// (...). W. i S. P. są właścicielami, w ramach współwłasności ustawowej majątkowej małżeńskiej, nieruchomości położonej w Wilczy Dolnej przy ul. (...), składającej się z działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) od 25 lipca 1974 r. Działka nr (...) ma kształt działki drogowej, a w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego została przeznaczona w przeważającej części na teren zabudowy mieszkaniowo (jednorodzinno) - usługowej, we fragmencie w terenach dróg publicznych klasy lokalnej oraz we fragmencie w terenach dróg publicznych klasy dojazdowej; w przeważającej części otoczona jest działkami należącymi do powodów, jedynie pozwani korzystają z działki nr (...). Powodowie chcą połączyć i ogrodzić należące do nich nieruchomości. Bezpośrednio z działką pozwanych nr (...) graniczy działka nr (...) oraz działka powodów nr (...). Na nieruchomości pozwanych znajduje się wjazd zarówno od strony działki nr (...) - do murowanego garażu, jak również od strony działki nr (...), gdzie posadowiony jest blaszany garaż. Przyłącze kanalizacyjne doprowadzone jest do nieruchomości pozwanych po działce nr (...). P. nr 751/7 przechodzi przyłącze gazowe. Zarówno pozwani, jak i ich goście, kurierzy, dojeżdżają do posesji pozwanych przez działkę nr (...) należącą do powodów, przechodzą przez nią i pozostawiają tam samochody. Pozostali sąsiedzi nie korzystają z działki nr (...). Powodowie zlikwidowali ogrodzenie pomiędzy swoimi działkami.

Przed Sądem Rejonowym w (...), pod sygn. akt I Ns 925/11, toczyło się z wniosku S. P. i W. P. postępowanie w przedmiocie zasiedzenia służebności drogi koniecznej, postanowieniem z 17 maja 2013 r. ten Sąd stwierdził, że wnioskodawcy nabyli przez zasiedzenie 31 grudnia 2004 r. służebność drogi koniecznej polegającej na prawie przechodu i przejazdu na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości położonej w W. Dolnej oznaczonej działką nr (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) na nieruchomości położonej w W. Dolnej oznaczonej działką nr (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). Postanowieniem Sądu Okręgowego w (...) z 12 grudnia 2013 r. (sygn. akt III Ca 1201/13) zmieniono to postanowienie w ten sposób oddalono wniosek S. P. i W. P.. Od tego orzeczenia, wydanego przez Sąd Okręgowy w (...), S. P. i W. P. wnieśli skargę kasacyjną

do Sądu Najwyższego, który postanowieniem z 12 grudnia 2014 r. (sygn. akt V CSK 318/14) odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ponadto przed Sądem Rejonowym w (...) z wniosku W. P. i S. P. (sygn. akt I Ns 555/10) toczyło się również postępowanie w przedmiocie ustanowienia drogi koniecznej na nieruchomości składającej się z działek (...), dla których Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości składającej się z działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). Postanowieniem z 30 marca 2011 r. oddalono ich wniosek.

Wyrokiem z 3 września 2014 r. Sąd Rejonowy w (...) (sygn. akt I C 1218/14) przywrócił M. P., S. P. i W. P. utracone przez nich posiadane drogi dojazdowej biegnącej pasem gruntu po całej szerokości działki nr (...) od ul. (...) w Wilczy do nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) zabudowaną budynkiem mieszkalnym przy ul. (...), poprzez nakazanie B. Z. i K. Z. usunięcie zamykanej na kłódkę metalowej bramy posadowionej na działce nr (...) na wysokości granicy działek nr (...), zakazał im dokonywania dalszych naruszeń posiadania tej drogi dojazdowej poprzez grodzenie dojazdu powodów do działki nr (...) po całej szerokości działki nr (...) od ul. (...) w Wilczy do wjazdu na działkę nr (...) w Wilczy.

Pismem z 8 kwietnia 2014 r. powodowie zakazali pozwanym korzystania z należącej do nich działki nr (...), a jednocześnie zaproponowali nieodpłatne przeniesienie własności części działki nr (...) o powierzchni ok. 140 m² szlakiem o długości 35 m i szerokości 4 m do drogi publicznej. Pozwani wskazali, że oferowany odcinek o długości 35 m nie może w sposób należyty spełnić funkcji drogi dojazdowej do nieruchomości pozwanych, bowiem nie dochodzi do bramy ich działki, a na szlaku tym znajduje się hydrant wodny oraz betonowy słupek informujący o przewodach gazowych. Pismami kolejno z 19 listopada 2014 r. i 14 stycznia 2015 r. powodowie bezskutecznie wzywali pozwanych do zaprzestania naruszania przysługującego im prawa własności.

Powodowie na działce nr (...) zamierzają postawić budynek handlowy, na tej działce obecnie znajduje się latarnia, przechodzi również przez nią gazociąg DN 500 CN 1,6 MPa. Nie ma przeszkód, aby poruszać się po działce samochodami osobowymi. Jednakże w przypadku poruszania się po drodze samochodów ciężarowych należałoby zabezpieczyć gazociąg poprzez poprzeczne ułożenie płyt drogowych na nawierzchni drogi. Szacunkowy koszt budowy drogi dojazdowej wykonanej z płyt betonowych, przebudowy ogrodzenia wraz z bramą wjazdową, wycinki krzewów oraz budowy wjazdu na teren posesji pozwanych wynosi 45826 zł netto.

Obecnie z działki nr (...) wyodrębniono trzy odrębne nieruchomości o numerach (...), (...) i (...). Nieruchomość pozwanych - działka nr (...) graniczy bezpośrednio z wydzieloną działką nr (...). Działki nr (...) prowadzą bezpośrednio do drogi znajdującej się na działce nr (...).

Sąd Rejonowy oddalił wniosek powodów z części dokumentów na okoliczność korzystania przez pozwanych z działki nr (...) wobec braku związku z przedmiotem postępowania. Z tego samego względu oddalił wniosek pozwanych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety złożonej w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej, jak też wniosek obu stron o dopuszczenie dowodu z oględzin nieruchomości.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulację art. 222 § 2 k.c., uznał powództwo za zasadne. Wskazał, że właścicielowi przysługują dwa uprawnienia: może żądać od pozwanego przywrócenia stanu zgodnego z prawem, a także zaniechania naruszeń. Roszczenie o zaniechanie dalszych naruszeń oznacza zaprzestanie bezprawnej ingerencji w sferę cudzego prawa własności, a zakaz taki stosuje się, gdy naruszenie prawa bądź to spowodowało stan trwały, bądź się powtarza, bądź też zostało wprawdzie dokonane jednorazowo, ale w okolicznościach uzasadniających obawę, że będzie powtórzone. Konieczną przesłanką tego roszczenia jest bezprawność naruszenia prawa własności, a stan taki można przyjąć w sytuacji, gdy właściciel nie wyraził zgody na określone działania naruszające jego prawo. Powodowie są właścicielami działki nr (...) położonej w Wilczy, przez którą pozwani, jak i ich goście oraz osoby zainteresowane przechodzą i przejeżdżają, a powodowie w sposób jednoznaczny sprzeciwili się - z chwilą wezwania pozwanych do zaprzestania naruszeń - takiemu korzystaniu z ich własności.

Pozwanym nie przysługuje prawo do korzystania z tego gruntu, co świadczy o bezprawności ich działania, a naruszania prawa systematycznie się powtarzają; brak też woli pozwanych do zaprzestania takiego zachowania.

Sąd Rejonowy zaznaczył też, że względ na ochronę własności, jako prawa gwarantowanego w Konstytucji RP, nakazuje, aby korzystanie z art. 5 k.c., w odniesieniu do prawda podmiotowego właściciela, następowało w sposób bardzo ostrożny. Podobnie jak w przypadku roszczenia windykacyjnego, tak też i w odniesieniu do roszczenia negatoryjnego, jedynie wyjątkowe okoliczności sprawy mogą uzasadniać zastosowanie art. 5 k.c. Powinno przy tym chodzić o uwzględnienie okoliczności przemijających, które sprzeciwiają się w danej chwili uwzględnieniu powództwa negatoryjnego, nie zaś o utrwalenie niezgodnego z prawem stanu, w którym własność jest permanentnie naruszana, gdyż art. 5 k.c. nie może prowadzić do unicestwienia roszczenia negatoryjnego. Nie sposób uznać, aby roszczenie powodów w jakimkolwiek zakresie pozostawało w sprzeczności z art. 5 k.c.; powodowie wskutek korzystania z nieruchomości przez pozwanych nie mogą wykonywać swych pełnych uprawnień właścicielskich, ogrodzić działkę czy wznieść na niej budynek, a działanie pozwanych jest uporczywe. Tymczasem bezpośrednio z działką pozwanych nr (...) graniczy działka nr (...), na nieruchomości pozwanych znajduje się wjazd zarówno od strony działki nr (...) - do murowanego garażu, jak również od strony działki nr (...), gdzie posadowiony jest blaszany garaż; przyłącze kanalizacyjne doprowadzone jest do nieruchomości pozwanych po działce nr (...). Obecnie z działki nr (...) wyodrębniono trzy odrębne nieruchomości o numerach (...), (...) i (...). Nieruchomość pozwanych - działka nr (...) - graniczy bezpośrednio z wydzieloną działką nr (...), zaś działki nr (...) prowadzą bezpośrednio do drogi znajdującej się na działce nr (...).

O kosztach procesu Sąd rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na poniesione przez powodów koszty procesu złożyły się: opłata od pozwu - 30 zł, wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika - 240 zł (w tym za udział w dwóch postępowaniach zażaleniowych), opłata od zażalenia na postanowienie z 9 września 2014 r. - 30 zł, opłata od zażalenia na postanowienie z 28 września 2016 r. - 30 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa - 34 zł.

Apelację od tego wyroku złożyli pozwani zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie: art. 227 k.p.c. poprzez bezpodstawne oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety sporządzonej w sprawie o sygn. akt I Ns 1243/15 w przedmiocie ustanowienia służebności drogi koniecznej oraz dołączonego do tej opinii dokumentów w postaci protokołu granicznego z 3 czerwca 1974 r., z których wynika, że poprzednicy prawni powodów obciążyli działkę (...) prawem przejazdu, przejścia i przepędu na rzecz każdorazowych właścicieli graniczących z tą drogą działek budowlanych, a więc również właścicieli działki nr (...); art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. poprzez brak ustalenia na jakiej podstawie pozwani przez ponad 30 lat korzystali z działki nr (...) jako drogi dojazdowej do swojej nieruchomości oraz czy nieruchomość pozwanych ma jakikolwiek inny odpowiedni dostęp do drogi publicznej poza drogą prowadzącą podział czy nr 751/7; art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zaniechanie zawieszenia postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy zawisłej między stronami przed Sądem Rejonowym w (...) o ustanowienie służebności drogi koniecznej o sygn. akt I Ns 1243/15 pomimo tego, że rozstrzygnięcie tej sprawy zależy od wyniku innego postępowania; art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny ze względu na bezkrytyczne przyjęcie, że pozwany nie przysługuje prawo do korzystania z działki nr (...) w sytuacji, gdy okoliczność ta została ustalona z pominięciem faktu, że ta działka została wydzielona przez jej pierwotnych właścicieli, aby pełnić rolę działki służebnej względem działki pozwanych, a co wynika wprost z opinii biegłego geodety z 8 grudnia 2017 r. oraz protokołu granicznego z 3 czerwca 1974 r. złożonych w sprawie I Ns 1243/15; art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy w sprawie zaistniały wyjątkowe okoliczności nakazujące uznać roszczenie powodów za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, jako naruszające utrwalone dobro sąsiedzkie zwyczaje oraz kilkudziesięcioletnią praktyką dojazdu do działki pozwanych; art. 222 § 1 k.c. w związku z art. 31 ust. 4 ustawy z 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne poprzez zobowiązanie pozwanych do nieprzechodzenia i nieprzejeżdżania przez działkę nr (...) w sytuacji, gdy pozwany przysługuje prawo do korzystania z tej działki, a wynikające z protokołu granicznego z 3 czerwca 1974 r.

Wnieśli także o dopuszczenie dowodu z akt Sądu Rejonowego w (...) o sygn. I Ns 1243/15, a to z opinii biegłego geodety z 8 grudnia 2017 r. i protokołu granicznego z 3 czerwca 1974 r. na okoliczność tytułu prawnego pozwanych

do korzystania z działki powodów oraz obciążenia tej działki prawem drogi na rzecz kaźdoczesnych właścicieli działek sąsiednich.

Złożyli także wniosek o zawieszenie tego postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy zawisłej pod sygnaturą akt I Ns 1243/15 przed Sądem Rejonowym w (...).

Przy tak postawionych zarzutach wniosli o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanych kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w (...) do ponownego rozpoznania z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania apelacyjnego.

Powodowie wniosli o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i o zasądzenie od pozwanych solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania odwoławczego. Wniosli także o dopuszczenie dowodu z 7 wydruków zdjęć sporządzonych w październiku 2018 r. na okoliczność wyasfaltowania działki (...) i możliwości przemieszczania się tą działką przez pozwanych do ich nieruchomości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego (art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.). Ta zależność musi być tego rodzaju, że orzeczenie, które ma zapaść w innym postępowaniu cywilnym, będzie prejudykatem, czyli podstawą rozstrzygnięcia sprawy, w której ma być zawieszona postępowanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2005 r., sygn. akt V CK 407/05, LEX nr 462935). Z prejudykalnością mamy więc czynienia wtedy, gdy wynik postępowania cywilnego zależy od wyniku innego postępowania (cywilnego, karnego lub administracyjnego), gdyż przedmiot postępowania prejudykalnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym. Oznacza to, że nie jest możliwe rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu cywilnym bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudykalnych.

W obecnym postępowaniu powodowie domagają się zakazania pozwanym przechodu i przejazdu przez ich działkę o numerze (...) położoną w Wilczy. Jednocześnie przed Sądem Rejonowym w (...) toczy się, pod sygn. akt I Ns 1243/15, postępowanie z wniosku S. P. i W. P. o ustanowienie służebności drogi koniecznej przez działkę o numerze (...) – stanowiącą własność powodów. Od wyniku postępowania w sprawie prowadzonej pod sygn. akt I Ns 1243/15 nie zależy rozstrzygnięcie w rozpoznawanej sprawie. Jest bowiem możliwe rozstrzygnięcie tej sprawy bez uprzedniego rozstrzygnięcia kwestii służebności drogi koniecznej co do działki (...). Ewentualne ustanowienie służebności drogi koniecznej przez tą działkę wywoła skutki prawne na przyszłość i będzie kreowało skuteczne uprawnienie wnioskujących do korzystania ze spornej działki. Niemniej jednak w obecnym stanie sprawy nie niweczy to w żadnym wypadku uprawnienia powodów do domagania się ochrony negatoryjnej – są bowiem właścicielami tej działki. Dowolne i nieuprawnione pozostaje twierdzenie, jakoby rozstrzygnięcie w rozpoznawanej sprawie faktycznie pozbawiło pozwanych dostępu do nieruchomości, chociażby z racji faktu, że w toku toczącego się postępowania pod sygn. akt I Ns 1243/15 S. P. i W. P. posiadają stosowne instrumenty prawne dla zabezpieczenia swoich żądań.

Dlatego też złożony przez pozwanych wniosek o zawieszenie postępowania nie był zasadny i na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. podlegał oddaleniu, a nie było konieczności zawieszenia postępowania z urzędu.

Złożone w toku postępowania odwoławczego wnioski dowodowe o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego geodety z 8 grudnia 2017 r. i protokołu granicznego z 3 czerwca 1974 r., jako dołączonego do tej opinii, znajdujących się w aktach Sądu Rejonowego w (...) o sygn. I Ns 1243/15, są niezasadne. Przede wszystkim wniosek z teźże opinii został złożony przed Sądem Rejonowym w (...) na ostatniej rozprawie 13 grudnia 2017 r., ale wówczas nie podnoszono, że ten dowód należałoby dopuścić także z protokołu granicznego dołączonego do tej opinii /k. 318v./, wówczas wskazywali teź pozwani, że domagają się dopuszczenia tego dowodu na okoliczność, że działka powodów stanowi jedyną drogę

dojazdową do nieruchomości pozwanych. Sąd Rejonowy oddalił tenże wniosek dowodowy, a strona pozwana nie złożyła zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c.

W tych okolicznościach składanie w apelacji tego wniosku dowodowego nie może być uzasadnione, a nadto zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. pozostaje niemożliwy do oceny, albowiem nie złożono zastrzeżenia co do oddalenia wniosku dowodowego w trybie art. 162 k.p.c. Jednocześnie strona pozwana nie wносиła przed Sądem Rejonowym o przeprowadzenie dowodu z protokołu granicznego, który był dołączony - wg jej oświadczenie - do tej opinii. Co więcej nie podnosiła, że dysponuje skutecznym wobec powodów prawem do korzystania z ich nieruchomości z uwagi na protokół graniczny z 3 czerwca 1974 r. (taki zarzut pojawił się dopiero w apelacji). Dlatego też, na podstawie art. 381 k.p.c., tenże wniosek dowodowy jako spóźniony oddalono; nie było zaś podstaw do badania zasadności oddalenia wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z opinii sporządzonej przez biegłego w innej sprawie, a to z uwagi na brak zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c. do oddalenia takiego wniosku przez Sąd Rejonowy.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2008 r. (sygn. akt III CZP 50/08, OSNC 2009/7-8/103) strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania dotyczącym wydania postanowienia oddalającego wniosek o przeprowadzenie dowodów, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie (art. 162 k.p.c.). W literaturze przyjmuje się, że celem regulacji z art. 162 k.p.c. jest pobudzenie inicjatywy stron w doprowadzeniu do szybkiego usunięcia dostrzeżonych przez nie naruszeń przepisów postępowania i umożliwienie sądowi niezwłocznego naprawienia błędu. W ten sposób dochodzi także do przyspieszenia i usprawnienia postępowania. Ten cel byłby trudny do osiągnięcia przy założeniu, że strona, która we właściwym czasie nie zgłosiła odpowiedniego zastrzeżenia, może powołać się na uchybienie procesowe w środku zaskarżenia. Prekluzja przewidziana w art. 162 k.p.c. obejmuje także te uchybienia, które miały wpływ na wynik postępowania i mogły być przedmiotem zarzutów apelacyjnych (por. także wyrok Sądu Najwyższego z 10 grudnia 2004 r., sygn. akt III CK 90/04, OSP 2006/6/69). Skutkiem niezgłoszenia zastrzeżenia, w trybie art. 162 k.p.c., jest bezpowrotna utrata prawa powoływania się przez stronę na wadliwość postanowienia sądu pierwszej instancji oddalającego jej wniosek dowodowy w dalszym toku postępowania, a więc także w postępowaniu apelacyjnym.

Jednocześnie, na podstawie art. 380 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ale tylko na wniosek strony. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że rozpoznanie prawidłowości postanowienia sądu pierwszej instancji oddalającego wniosek dowodowy jest możliwe tylko wówczas, gdy co do tego oddalenia strona złożyła zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Przy ich braku nie jest możliwe skorzystanie z regulacji art. 380 k.p.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 października 2015 r., sygn. akt III CZP 55/05, OSNC 2006/9/144).

Warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 3 k.p.c. strony uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawem i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Dobre obyczaje są związane z tym, że strona wykorzystuje swoje uprawnienia procesowe zgodnie z ich celem, a nie w ten sposób, aby kumulować zarzuty, które następnie ma zamiar podnieść w apelacji.

Dlatego też nie można było rozpoznać zarzutu ewentualnej nieprawidłowości postanowienia oddalającego wniosek dowodowy pozwanego, gdyż apelujący utracili prawa do powoływania się na wadliwość postanowienia Sądu Rejonowego w tym zakresie, a to zgodnie z art. 162 k.p.c.

Wniosek dowodowy złożony przez pozwanych na rozprawie nie miał znaczenia dla rozpoznania sprawy (art. 227 k.p.c.). W tej sprawie nie chodzi bowiem o to czy pozwani mają inny dostęp ze swojej nieruchomości do drogi publicznej, lecz o to czy mają skuteczne wobec powodów uprawnienie do korzystania z ich nieruchomości. Dlatego też został oddalony.

W toku postępowania przed Sądem Rejonowym pozwani nie podnosili zarzutu związanego z tym, że przysługuje im prawo umożliwiający przejazd przez działkę powód. Co więcej inne toczące się postępowanie, dotyczące ich wniosku o ustanowienie służebności drogi koniecznej, wyraźnie wskazuje na to, że takie prawo jeszcze im nie przysługuje. To zaś

pozwani mają wykazać, że przysługuje mi skuteczne wobec właścicieli działki prawo do korzystania z niej, natomiast w toku postępowania tego nie wykazali, a to ich obciąża ciężar dowodowy w tym zakresie zgodnie z art. 6 k.c.

Bez znaczenia pozostaje to na jakiej podstawie pozwani przez 30 lat korzystali z działki powodów i czy mają jakichkolwiek inny odpowiedni dostęp do drogi publicznej. Ostatecznie przecież wcześniej oddalono ich wnioski o zasiedzenie służebności drogi koniecznej i co do tego postanowienia nie toczy się żadne postępowanie o jego zmianę. To zaś pozwani mają wykazać, że dysponują prawem skutecznym względem powodów do korzystania z ich działki, a tego nie wykazali.

Sąd Okręgowy w (...) zmienił już postanowienie Sądu Rejonowego w (...) związane z zawieszeniem postępowania w ten sposób, że oddalił wnioski pozwanych w tym zakresie postanowieniem z 7 lutego 2017 r. w sprawie, której nadano sygn. akt III Cz 2126/16, wyraźnie wskazując w uzasadnieniu, że sprawa o ustanowienie służebności drogi koniecznej nie jest prejudycjalną do tejże sprawy. Strona pozwana zupełnie o tym zapomina, a nie wskazuje na żadne nowe okoliczności, które mogłyby ewentualnie zmienić takie stanowisko. Trzeba bowiem zaznaczyć, że nie podnoszono zarówno udzielenia zabezpieczenia w sprawie o zmianę postanowienia o ustanowienie służebności drogi koniecznej, jak i wydania prawomocnego postępowania w tamtej sprawie.

Skarżący w apelacji nie wskazali sprzeczności z materiałem dowodowym, zaś ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd Rejonowy mieści się w granicach zakreślonych art. 233 § 1 k.p.c., nie została przekroczona granica swobodnej oceny dowodów, a wnioski co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w sprawie. Równocześnie Sąd Rejonowy poddał ocenie w sposób kompleksowy i właściwy cały materiał dowodowy zebrany w sprawie, a skarżący nie wykazali, aby Sąd Rejonowy uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, tymczasem tylko takie uchybienia mogą być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów, nie jest bowiem wystarczające samo przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne.

Pozwani nie wykazali, że przysługuje im skuteczne względem powodów uprawnienie do korzystania z ich działki. Nie doszło do naruszenia art. 222 § 1 k.c. Dodać należy, że Sąd Rejonowy nie stosował tej regulacji, ale prawidłową – art. 222 § 2 k.c.

Nie mogło też dojść do naruszenia art. 31 ust. 4 ustawy z 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne, albowiem pozwani nawet nie przedstawili do akt protokołu granicznego, na których się powołują, a było to możliwe jeszcze przed sądem I instancji. Dodatkowo trzeba zaznaczyć, że oświadczenia, na które powołują się pozwani zostało najprawdopodobniej złożone w 1974 r., a wówczas ta regulacja prawna nie obowiązywała, gdyż obowiązywał dekret 13 września 1946 r. o rozgraniczeniu nieruchomości (Dz. U. Nr 53, poz. 298), który co prawda regulował kwestie ugody zawartej przed geodetą (art. 7), ale pozwani zawarcia takiej ugody nie wykazali w toku tego postępowania (art. 6 k.c.).

Obecnie nie ma też żadnych podstaw, aby na podstawie art. 5 k.c. negować uprawnienie powodów do ochrony prawa własności. Słusznie zauważa Sąd Rejonowy, że ta regulacja nie może prowadzić do unicestwienia prawa powodów. Tym bardziej, że toczy się inne postępowanie, w trakcie którego mogą oni skorzystać z przysługujących im środków prawnych do umożliwienia odpowiedniego dostępu do drogi publicznej, jeżeli taki nie jest zapewniony.

Trzeba tu zaznaczyć, że powodowie 35 m, a ostatecznie nawet 41 m /k. 186/, działki (...) chcieli przekazać (darować) pozwanym, ale oni z tego nie skorzystali, bo pod tą działką przechodzi gazociąg, który trzeba byłoby zabezpieczyć, a to kosztuje około 50000 zł netto /zeznania pozwanego M. P. k. 291/. Pozwany nie podnosił wówczas tego, że odcinek ten jest zbyt krótki albo inne okoliczności uniemożliwiały ugodowe załatwienie sporu (np.: hydrant i betonowy bloczek informujący o przewodach gazowych – jak wskazywali w odpowiedzi na pozew, czemu powodowie zaprzeczyli /k. 104/ wskazując, że zaproponowana długość – 35 m pierwotnie proponowana – dochodzi do nieruchomości pozwanych i mogą oni minimalnym nakładem środków przebudować ogrodzenie, a węgiel przecież dowożą przez inną działkę (...)). Te elementy nie są podnoszone przez pozwanych w apelacji, natomiast stanowią kolejną okoliczność uniemożliwiającą

zastosowanie art. 5 k.c., albowiem w takiej sytuacji pozwani jawią się jako osoby, którzy nie dążą ku ugodowemu załatwieniu sprawy, a to przecież jest istotne dla stosunków dobrosąsiedzkich. W realiach rozpoznawanej sprawy utrwalone zwyczaje i kilkudziesięcioletnia praktyka nie mogą, poprzez zasady współżycia społecznego, skutecznie zablokować prawa powodów. Trzeba w tym miejscu jeszcze raz wyraźnie zaznaczyć, że pozwani domagali się już ustanowienia zasiedzenia służebności drogi koniecznej, ale ostatecznie wniosek ten został oddalony. To przecież wówczas musieli wskazywać na czasokres korzystania ze służebności i jej charakter. Ostatecznie Sąd Najwyższy, postanowieniem z 12 grudnia 2014 r., sygn. akt V CSK 318/14 /k. 98-99/, odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej S. P. i W. P. do rozpoznania wskazując też na ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego w (...), że nie wykonali oni trwałego i widocznego urządzenia pozwalającego wnioskować o istnieniu postulowanej służebności.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty apelacji są zupełnie bezzasadna.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., należało apelacje pozwanych oddalić.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 105 § 2 k.p.c., § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.) i § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, gdyż pozwani przegrali sprawę.

SSO Artur Żymelka SSO Roman Troll SSO Magdalena Balion-Hajduk